

Володимир ОРТИНСЬКИЙ
Національний університет “Львівська політехніка”,
директор Навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти,
доктор юридичних наук, професор
volodymyr.l.ortynskyi@lpnu.ua
ORCID: 0000-0001-9041-6330

ЮВЕНАЛЬНА ПРЕВЕНЦІЯ В УКРАЇНІ: ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

<http://doi.org/10.23939/law2024.43.001>

© *Ортинський В.*, 2024

З’ясовано, що Україна ратифікувала і виконує норми міжнародного законодавства, що стосуються захисту прав дітей, зокрема і кримінально-правовими засобами. Діяльність органів ювенальної превенції в Україні є надзвичайно важливою в умовах воєнного стану для реалізації принципів міжнародного гуманітарного права щодо безпеки дитинства та загальнодержавних норм захисту основоположних прав дитини. Органи ювенальної превенції концентрують свою діяльність на проведенні роботи щодо запобігання правопорушень, вчинених дітьми, на виявленні, припиненні та розкритті кримінальних правопорушень, вчинених дітьми, на основі заходів, передбачених чинним законодавством.

Наголошено, що важливо виявляти причини та умови, які сприяють вчиненню правопорушень неповнолітніми особами та в межах своєї компетенції припиняти і усувати протиправні діяння. Часто основна робота проводиться на основі факту вчинення неповнолітніми особами правопорушення. Для особи, що тільки формує свої життєві цінності та визначає напрями самореалізації, важливим є спрямування на правомірне самовизначення. У цьому процесі важливою є превентивна діяльність і співпраця закладів освіти, сім’ї та представників правоохоронних органів, ювенальної поліції.

Зазначено, що сьогодні в Україні важливим напрямком діяльності представників ювенальної поліції є робота з дітьми, що є внутрішньо переміщеними особами. Такі неповнолітні можуть частіше втягуватися до протиправної діяльності через те, що вони перебувають в стані стресу, пов’язаного зі зміною звичних умов проживання. Правопорушники можуть скористатися таким станом дитини і залучати її до неправомірної діяльності як безпосередньо, так і через соціальні мережі.

Акцентовано увагу на тому, воєнні реалії доводять важливість посиленого захисту дитинства і материнства в Україні, а також потребу активної роботи компетентних органів з неповнолітніми для збереження їх життя і здоров’я, адже сьогодні правоохоронні органи стикаються з новими проблемами, що пов’язані з порушенням прав

дітей, які спричинені активними бойовими діями, незаконним вивезенням дітей на територію росії, втратою неповнолітніми рідних, житла, втягненням їх до протиправної діяльності, зокрема, на тимчасово окупованих територіях.

Ключові слова: ювенальна превенція, ювенальна юстиція, права дитини, ювенальна поліція, профілактичні заходи, соціальні служби.

Постановка проблеми. Загальні гарантії захисту прав дитинства визнані і закріплені в Конституції України як основоположні. В процесі реформування соціально-правової сфери, розпочатого до повномасштабного вторгнення росії на територію України, відбулися масштабні зміни у правоохоронній системі, зокрема, в ювенальній юстиції. Значна увага надана реформуванню ювенальної поліції з метою удосконалення роботи з неповнолітніми щодо попередження правопорушень серед цієї категорії населення, а також, виявлення та припинення протиправних дій, що посягають на права дитини. Военні реалії доводять важливість посиленого захисту дитинства і материнства в Україні, а також потребу активної роботи компетентних органів з неповнолітніми для збереження їх життя і здоров'я, адже сьогодні правоохоронні органи стикаються з новими проблемами, що пов'язані з порушенням прав дітей, які спричинені активними бойовими діями, незаконним вивезенням дітей на територію росії, втратою неповнолітніми рідних, житла, втягненням їх до протиправної діяльності, зокрема, на тимчасово окупованих територіях. Тож ювенальна поліція має посилити діяльність, з огляду на виклики часу, зокрема, активно працювати з дітьми, що належать до внутрішньо переміщених осіб, для недопущення втягнення їх у протиправну діяльність.

Аналіз дослідження проблеми. Особливості реалізації ювенальної превенції досліджувалися в межах кримінально-правової науки, юридичної психології та соціології. Основоположні права дитини та неодмінність її охорони визначено у таких нормативно-правових актах, як “Конвенція про права дитини” [13], Закон України “Про охорону дитинства” [1].

Аналіз задекларованої проблематики доцільно здійснювати на основі національного законодавства, зокрема, Закон України “Про Національну поліцію”, що регламентує обов'язки та повноваження ювенальної поліції [11]. Особливості організації роботи ювенальної превенції, ведення профілактичного обліку дітей, здійснення заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, передбачені в Наказі Міністерства внутрішніх справ № 1044 від 19.12.2017 р. “Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України” [7] та Наказі Міністерства Внутрішніх справ від 25.06.2020 р. № 488 “Про затвердження Змін до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України” [8]. Дослідницькі концепції науковців сприяли розвитку й удосконаленню підходів до трактування ювенальної превенції, ювенальної юстиції, зокрема їх діяльності під час воєнного стану. Т. О. Павлова розкриває особливості міжнародно-правової практики захисту прав дитинства та батьківства кримінально-правовими засобами [2], В. А. Шатіло та А. Д. Мусієнко дослідили гарантовані Конституцією України основоположні права дитини та розкрили міжнародну практику щодо їх забезпечення і реалізації в умовах воєнного стану [3], Т. С. Томляк висвітлила принцип забезпечення найкращих інтересів дитини у практиці Європейського суду з прав людини [4]. Систему суб'єктів ювенальної превенції в Україні на основі адміністративно-правового статусу аналізує І. В. Іщенко [6], а Р. М. Опацький розкриває юридичну природу ювенального правопорядку [10].

Мета статті полягає в тому, щоб з кримінально-правового погляду проаналізувати функціональні особливості ювенальної превенції в період воєнного стану в Україні.

Виклад основного матеріалу. Українське суспільство сьогодні чітко розуміє важливість повноцінного розвитку і правового захисту молодого покоління, яке буде не лише відбудовувати Україну, а, головне – формуватиме та розвиватиме українську національну ідею.

За законодавством України охорона дитинства визнається стратегічним загальнонаціональним пріоритетом, що є одним з чинників, які впливають на стан забезпечення національної безпеки держави та її внутрішньополітичну діяльність, тому, в контексті забезпечення інтересів дитини, які будуть для неї найбільш корисними і важливими для особистісного становлення і розвитку, рішення держави у цій площині потрібно приймати з урахуванням повноцінного задоволення її індивідуальних потреб, що залежать від вікових особливостей, статі, стану здоров'я, сімейних традицій, етнічної належності тощо. Якщо вікові особливості розвитку дитини дозволяють, то потрібно враховувати її думку під час прийняття рішень, що є важливими для неї і її особистісного розвитку та соціального становлення [1].

Україна ратифікувала і виконує норми міжнародного законодавства, що стосуються захисту прав дітей, зокрема і кримінально-правовими засобами. Т. О. Павлова зазначає, що значна кількість міжнародно-правових джерел регламентує охорону прав дітей, материнства та батьківства, концентруючи увагу на потребі попередження і боротьби зі злочинністю через реалізацію кримінально-правових засобів впливу. Авторка запропонувала таку класифікацію міжнародно-правових актів у зазначеній сфері: 1) міжнародно-правові акти, в яких зазначено перелік основних прав дітей в контексті загальних прав людини; 2) міжнародно-правові акти, концептуальна мета яких полягає в охороні прав дітей і виключення недопустимого поводження з дітьми; 3) міжнародно-правові акти, у яких безпосередньо визначено шляхи і напрями недопущення та подолання випадків сімейного насильства і недопустимого поводження з дітьми [2, с. 39–44].

Окремо відзначимо класифікацію конституційних прав дитини в умовах воєнного стану, яку здійснив В. А. Шатіло, виокремивши три рівні: права дитини у широкому розумінні (визначаються Конституцією України); права дитини у вузькому розумінні згідно з правами, зумовленими особливостями віку; права дитини, які зумовлені воєнним станом, а саме: право на статус біженця, право на захист у збройному конфлікті (заборона залучення дітей до воєнних дій, заборона депортації); право на участь у заходах, метою яких є морально-психологічна, фізична реабілітація і, що надзвичайно важливо, налагодження і відновлення соціокультурної взаємодії дітей, що визнані жертвами збройних конфліктів [3, с. 64–67].

З наведеного вище можна зазначити, що забезпечення і реалізація захисту прав дітей в умовах воєнного стану в багатьох аспектах покладена на органи ювенальної превенції. Ювенальна поліція може залучати до роботи з неповнолітніми представників державних органів, громадських організацій, зокрема, тих, діяльність яких пов'язана з роботою з дітьми, а також, волонтерів. Звичайно, для належної реалізації такої діяльності потрібно розробити певні інструкції і рекомендації, які регулюватимуть її (діяльність) саме у такий кризовий період розвитку суспільства. Цей процес ускладнюється тим, що відбувається в режимі "сьогодні на сьогодні", адже ситуації, які виникають під час воєнних дій, неможливо повністю передбачити. Тому важливо залучати спеціалістів, які мають досвід роботи з дітьми саме в умовах збройних конфліктів, війни. Акцентуємо увагу на тому, що Європейський суд пов'язує забезпечення найкращих інтересів дитини з дотриманням національними судовими органами справедливого балансу, де в пріоритеті будуть інтереси дитини [4, с. 109–119].

Ювенальна юстиція (з лат. *juvenalis* юнацький та *justitia* правосуддя) здійснює профілактичні дії, які пов'язані з попередженням злочинності неповнолітніх, а також проводить фахову роботу із залученням соціальних працівників, дитячих психологів з тими неповнолітніми особами, які вже скоїли злочин, і тими, що стали жертвою злочинів. На жаль, дуже часто основна робота проводиться на основі факту вчинення неповнолітніми особами правопорушення. Для особи, що тільки формує свої життєві цінності та визначає напрями самореалізації, важливим є спрямування на правомірне самовизначення. У цьому процесі важливою є превентивна діяльність і співпраця закладів освіти, сім'ї та представників правоохоронних органів, ювенальної поліції.

Основними функціями ювенальної юстиції є [5]:

1. Охоронна – гарантування неповнолітнім особам, відповідно до чинного законодавства, судового захисту за умови визнання його потерпілим, підсудним тощо;

2. Відновна та примирна – правосуддя у справах неповнолітніх має спрямовуватися на відновлення порушених прав та свобод жертви злочину або потерпілого і не бути лише каральним;

3. Реабілітаційна, що спрямована на роботу як з потерпілим, так і з правопорушником для його виправлення.

Ювенальна превенція – це система заходів, що здійснюються визначеними й уповноваженими законом особами, зміст яких полягає в тому, щоб за допомогою комплексу соціально-правових, психологічних, педагогічно-виховних заходів впливати на сім'ю, суспільство задля подолання негативних чинників, які провокують та заохочують неправомірну, девіантну, конформістську поведінку неповнолітнього [6, с. 81–84].

В Україні ювенальна превенція регламентується “Інструкцією з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України”, затвердженою Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 1044 від 19.12.2017, якою врегульовано діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, визначено їх функціональні особливості та сферу поширення повноважень.

Функціональними завданнями представників ювенальної превенції визначено [7]: профілактичну діяльність; встановлення тих неповнолітніх, які схильні до протиправної діяльності, та взяття їх на облік, з метою реалізації превентивних заходів попередження неправомірної поведінки; взаємодія з іншими правоохоронними органами і підрозділами задля встановлення фактичного місця перебування неповнолітнього, якщо є дані про його зникнення, або ж такі дані надійшли на основі відкритого кримінального провадження зникнення дитини; за наявності відомостей про факти домашнього насильства щодо неповнолітнього, оперативне реагування і припинення таких дій, а також їх попередження; превентивна діяльність щодо недопущення дитячої бездоглядності; здійснення діяльності щодо недопущення порушення прав дітей на освіту, що є одним з основоположних прав людини.

Зазначимо, що Наказом Міністерства внутрішніх справ від 25.06.2020 № 488 “Про затвердження Змін до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України” внесено зміни, що стосуються видів індивідуальної профілактики щодо дитини, а саме: активна комунікація з дитиною для формування у неї правосвідомості та правомірної поведінки (ознайомлення з ризиками та суспільною й особистісною небезпекою протиправної поведінки і особливостями відповідальності за вчинення правопорушення); профілактична робота з батьками дитини, законними представниками, близьким оточенням щодо недопущення умов, які спонукають вчинення правопорушень дитиною, а також з метою запобігання порушення прав дитини; формування індивідуального плану профілактичної роботи з неповнолітнім на підставі даних про моральні, психологічні, соціальні особливості дитини та офіційних відомостей про неї; з'ясування побутових умов проживання дитини та морально-психологічного клімату в сім'ї і соціальному середовищі, де вона розвивається, для виявлення чинників, що впливають або можуть потенційно спонукати дитину до неправомірної поведінки; реалізація інших, профілактичних заходів, що встановлені або не суперечать чинним нормативно-правовим актам [8].

В юридичній літературі зазначено, що такі доповнення завдань підрозділів ювенальної превенції дають змогу змінити вектор їх діяльності у кримінально-процесуальний бік, що потребує відповідної підготовки, спеціалізації або підвищення кваліфікації кадрового потенціалу даних підрозділів [9, с. 63–70]. Також науковці пропонують вживати термін “ювенальний правопорядок” який трактують як стан упорядкованості правом суспільних відносин у сфері реалізації прав, свобод і законних інтересів дітей, а також у галузі охорони та захисту їх прав від неправомірних дій інших суб'єктів права [10, с. 28–31].

Цей термін загалом відображає зазначені вище ідеї та правові положення. Під впливом євроінтеграційних процесів формується тенденція, за якою органи ювенальної превенції відіграють роль наставника неповнолітніх. Таке сприйняття населенням, особливо неповнолітніми особами,

сприяє довірі до правоохоронних органів, вироблення методики взаємодії для усунення та недопущення проявів девіантної поведінки серед дітей.

За Законом України “Про Національну поліцію” з-поміж основних повноважень поліції визначається здійснення контролю за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, а також поліція вживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей та соціального патронажу щодо дітей, які відбували таке покарання, як позбавлення волі [11].

Як бачимо, повноваження поліції щодо забезпечення прав дітей охоплюють широкий спектр завдань, для виконання яких доцільною є співпраця із соціальними службами і робота з оточенням дитини, адже найчастіше дитина моделює поведінку на основі досвіду взаємин у сім'ї та близькому оточенні. Ювенальний поліцейський є посадовою особою в органах Національної поліції, яка безпосередньо працює над профілактикою правопорушень серед дітей. Якщо у представників інших служб виникає потреба у спілкуванні з дитиною, то вони звертаються безпосередньо до ювенального поліцейського, який досвідчений у такій роботі [12].

Зауважимо, що часто ювенальні поліцейські, окрім основної, мають психологічну освіту, що позитивно впливає на спілкування з дітьми, але якщо виникає потреба, то вони залучають фахового психолога, який допомагає налагодити процес комунікації і уникати психотравматичного навантаження на неповнолітнього.

Сьогодні в Україні важливим напрямом діяльності представників ювенальної поліції є робота з дітьми, що є внутрішньо переміщеними особами. Такі неповнолітні можуть частіше втягуватися до протиправної діяльності через те, що вони перебувають в стані стресу, пов'язаного зі зміною звичних умов проживання. Правопорушники можуть скористатися таким станом дитини і залучити її до неправомірної діяльності як безпосередньо, так і через соціальні мережі. Коли неповнолітні особи залучені до неправомірної діяльності через соціальні мережі, з допомогою мережі “Інтернет”, то з метою припинення такої діяльності працюють представники кіберполіції.

Також важливо продовжувати нагляд і роботу з дітьми, які є ВПО і проживали у неблагонадійних родинах або відзначалися схильністю до неправомірної поведінки. Дані про таких неповнолітніх осіб мають передавати представники ювенальної поліції того регіону, звідки прибула дитина, але потрібно зважати на те, що якщо в регіоні велися активні бойові дії, то матеріали і особові справи дітей можуть бути знищені.

Як бачимо, в умовах воєнного стану первинною є комунікаційна практика через активну діяльність ювенальних поліцейських у закладах освіти, співпрацю з дитячими громадськими організаціями. Потрібно не лише убезпечувати дітей від негативного впливу оточення, що, звичайно, є первинним завданням, а й навчати правил безпеки в умовах воєнних дій, адже дітьми легко маніпулювати, а, отже, залучити до безпосередньої участі у збройних конфліктах.

У Конвенції про права дитини зазначається, що держави-учасниці поважають і забезпечують усі права дитини, передбачені Конвенцією, яка перебуває в межах їх юрисдикції, без будь-якої дискримінації незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я і народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин. Також передбачається вжиття всіх потрібних заходів для забезпечення захисту дитини від усіх форм дискримінації [13].

Висновки. Діяльність органів ювенальної превенції в Україні є надзвичайно важливою в умовах воєнного стану для реалізації принципів міжнародного гуманітарного права щодо безпеки дитинства та материнства та загальнодержавних норм захисту основоположних прав дитини. Основним завданням сьогодні є збереження життя, здоров'я та безпеки дітей, на які посягає країна-агресор росія, нехтуючи законами і правилами ведення війни.

Органи ювенальної превенції мають сконцентрувати свою діяльність на проведенні роботи із запобігання правопорушенням дітей. Потрібно виявляти, припиняти та розкривати кримінальні правопорушення, вчинені дітьми, вживаючи заходів, передбачених чинним законодавством.

Важливо виявляти причини та умови, які сприяють вчиненню правопорушень неповнолітніми особами та, в межах своєї компетенції, припиняти й усувати протиправні діяння. Ювенальна юстиція в Україні працює повноцінно, результативно і посилено, з огляду на загрози правам і свободам дітей в умовах воєнного стану, що дає підстави сподіватися на максимальне гарантування безпеки неповнолітніх осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про охорону дитинства: Закон України. (2001). *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), № 30, ст. 142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
2. Павлова Т. О. (2023). Міжнародний аспект охорони прав дітей та батьків кримінально-правовими засобами. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Правознавство. Том 25. Випуск 1 (36). С. 39–44.
3. Шатіло В. А., Мусієнко А. Д. (2022). Конституційні права дитини і міжнародні стандарти їх захисту в умовах воєнного стану. *Часопис Київського університету права*. № 2. 2023. С. 64–67.
4. Томляк Т. (2022). Принцип забезпечення найкращих інтересів дитини у практиці Європейського суду з прав людини. *Публічне право*. № 1 (45). С. 109–119.
5. Ювенальна юстиція. (2024). Безоплатна правнича допомога. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%AE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%8E%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F
6. Іщенко І. В. (2017). Система суб'єктів ювенальної превенції в Україні: адміністративно-правовий аспект. *Південноукраїнський правовий часопис*. № 3. С. 81–84.
7. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. (2017). *Наказ Міністерства внутрішніх справ України*. № 1044 від 19.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>
8. Про затвердження Змін до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. (2020). *Наказ Міністерства внутрішніх справ України*. № 488 від 25.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0738-20#Text>
9. Зеленський Є. С., Карпенко О. М. (2021). Адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. *Публічне право*. № 1 (41). С. 63–70.
10. Опацький Р. М. (2022). Юридична природа ювенального правопорядку. *Аналітично-порівняльне правознавство*. Ужгород. № 5. С. 28–31.
11. Про Національну поліцію: Закон України. (2015). *Відомості Верховної Ради* (ВВР), № 40–41, ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
12. Хто такий ювенальний поліцейський та чим він займається. (2022). *Головне управління Національної поліції в Івано-Франківській області*. URL: <https://if.npu.gov.ua/news/khto-takiy-yuvenalniy-politseyskiy-ta-chim-vin-zaumaetsya>
13. Конвенція про права дитини. (1989). *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

REFERENCES

1. *Pro okhoronu dytynstva* [About the protection of childhood]: Zakon Ukrainy. (2001). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), No. 30, st.142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> [In Ukrainian].
2. Pavlova, T. O. (2023). *Mizhnarodnyi aspekt okhorony prav ditei ta batkiv kryminalno-pravovymy zasobamy*. [International aspect of protection of the rights of children and parents by criminal legal means]. Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravoznavstvo. Tom 25. Vypusk 1 (36). P. 39–44. [In Ukrainian].
3. Shatilo, V. A., Musienko, A. D. (2022). *Konstytutsiini prava dytyny i mizhnarodni standarty yikh zakhystu v umovakh voiennoho stanu*. [Constitutional rights of the child and international standards of their protection in the conditions of martial law]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. No. 2. 2023. P. 64–67. [In Ukrainian].

4. Tomliak, T. (2022). *Pryntsyp zabezpechennia naikrashchyykh interesiv dytyny u praktytsi Yevropeiskoho sudu z prav liudyny*. [The principle of ensuring the best interests of the child in the practice of the European Court of Human Rights]. *Publichne pravo*. No. 1 (45). P. 109–119. [In Ukrainian].
5. *Yuvenalna yustytisia*. [Juvenile justice]. (2024). Bezoplatna pravnycha dopomoha. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%AE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%8E%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F [In Ukrainian].
6. Ishchenko, I. V. (2017). *Systema subiektiv yuvenalnoi preventsii v Ukraini: administratyvno-pravovyi aspekt*. [System of juvenile prevention subjects in Ukraine: administrative and legal aspect]. *Pivdenoukrainskyi pravovyi chasopys*. No. 3. P. 81–84. [In Ukrainian].
7. *Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii roboty pidrozdiliv yuvenalnoi preventsii Natsionalnoi politsii Ukrainy*. [On the approval of the Instructions for organizing the work of juvenile prevention units of the National Police of Ukraine]. (2017). Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy. No. 1044 vid 19.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text> [In Ukrainian].
8. *Pro zatverdzhennia Zmin do Instruksii z orhanizatsii roboty pidrozdiliv yuvenalnoi preventsii Natsionalnoi politsii Ukrainy*. [On the approval of the Amendments to the Instruction on the organization of the work of the juvenile prevention units of the National Police of Ukraine]. (2020). Nakaz Ministerstva Vnutrishnikh sprav Ukrainy. No. 488 vid 25.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0738-20#Text> [In Ukrainian].
9. Zelenskyi, Ye. S., Karpenko, O. M. (2021). *Administratyvno-pravovyi status pidrozdiliv yuvenalnoi preventsii Natsionalnoi politsii Ukrainy*. [Administrative and legal status of juvenile prevention units of the National Police of Ukraine]. *Publichne pravo*. No. 1 (41). P. 63–70. [In Ukrainian].
10. Opatskyi, R. M. (2022). *Yurydychna pryroda yuvenalnogo pravoporiadku*. [Juridical nature of the juvenile justice system]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. Uzhhorod. No. 5. P. 28–31. [In Ukrainian].
11. *Pro Natsionalnu politsiiu* [About the National Police]: Zakon Ukrainy. (2015). Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), No. 40–41, st. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> [In Ukrainian].
12. *Khto takiy yuvenalnyy politseyskiy ta chym vin zaimaietsia*. [Who is a juvenile policeman and what does he do]. (2022). Holovne upravlinnia Natsionalnoi politsii v Ivano-Frankivskii oblasti. URL: <https://if.npu.gov.ua/news/khto-takiy-yuvenalny-politseyskiy-ta-chim-vin-zaymaetsya> [In Ukrainian].
13. *Konventsia pro prava dytyny*. [Convention on the Rights of the Child]. (1989). Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text [In Ukrainian].

Дата надходження статті: 19.07.2024 р.

Volodymyr ORTYNSKYI

Lviv Polytechnic National University
Director of the Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Dr. Habil. (Law), Professor
volodymyr.l.ortynskyi@lpnu.ua,
ORCID: 0000-0001-9041-6330

JUVENILE PREVENTION IN UKRAINE: FUNCTIONAL FEATURES DURING THE PERIOD OF MARTIAL STATUS

It was found that Ukraine has ratified and implements the norms of international legislation related to the protection of children's rights, in particular, by means of criminal law. The activity of juvenile prevention bodies in Ukraine is extremely important in the conditions of martial law for the implementation of the principles of international humanitarian law regarding the safety of childhood and national norms for the protection of the fundamental rights of the child. Juvenile prevention bodies concentrate their activities on the prevention of offenses committed by children, on the detection, termination and disclosure of criminal offenses committed by children on the basis of measures provided for by current legislation.

It was emphasized that it is important to identify the reasons and conditions that contribute to the commission of offenses by minors and, within the limits of their competence, to stop and eliminate illegal acts.

Very often, the main work is carried out on the basis of the fact that minors have committed an offense. For a person who is just forming his life values and determining the directions of self-realization, it is important to focus on legitimate self-determination. In this process, preventive activities and cooperation of educational institutions, families and representatives of law enforcement agencies, juvenile police are important.

It is noted that today in Ukraine, an important area of activity of juvenile police representatives is work with children who are internally displaced persons. Such minors may more often become involved in illegal activities due to the fact that they are in a state of stress associated with a change in their usual living conditions. Offenders can take advantage of the child's condition and involve him in illegal activities both directly and through social networks.

Attention is focused on the fact that wartime realities prove the importance of enhanced protection of childhood and motherhood in Ukraine, as well as the need for competent authorities to actively work with minors to preserve their lives and health, because today law enforcement agencies are faced with new problems related to the violation children's rights, which are caused by active hostilities, illegal removal of children to the territory of Russia, loss of relatives and housing by minors, their involvement in illegal activities, in particular, in the temporarily occupied territories.

Keywords: juvenile prevention, juvenile justice, children's rights, juvenile police, preventive measures, social services.